

Samenwerkingsverband
Exmoorpony

Samenwerkingsverband Exmoorpony
Tegelseweg 3
5951 GK Belfeld
tel: 077-4642999
e-mail: info@faunaconsult.nl
www.exmoorpony.nl

Nieuwsbrief Samenwerkingsverband Exmoorpony november 2013

Belfeld, 20 november 2013

Beste leden,

In deze nieuwsbrief vragen we jullie, na de aankondiging van een wetenschappelijk artikel over de Exmoorpony, wederom om stamboekmutaties aan te leveren en vragen we om DNA van de dekhengsten. Daarna is er een uitgebreid artikel over staart—en maneneezeem en, nog belangrijker, wat we daartegen kunnen en moeten doen. Hierna volgen er verslagen van Horse Event 2013 en van de exterieurbeoordelingsdag in Friesland. Ook is er een stukje over het aanvragen van exterieur keuringen en zijn er dieren te koop. Uiteraard einidigen we deze nieuwsbrief met de rubriek 'De foto'.

Hans Hovens, voorzitter

Aankondiging artikel: Exmoorpony is wilde pony

Over de wilde herkomst van de Exmoorpony is al veel geschreven in Nederlandstalige bladen. Nu is er eindelijk een wetenschappelijk artikel waarin de wildheid van de Exmoorpony wordt aangetoond! Verwacht wordt dat het artikel in januari uitkomt in het tijdschrift Lutra. Lutra is Engelstalig en verschijnt in 15 landen. Uiteraard zullen we ieder lid een artikel in pdf-formaat toezenden. Daarnaast willen we het artikel in Europa in bredere kring bekend maken. We verwachten hierdoor een toename in belangstelling voor de Exmoorpony en ook een toename in verkoopmogelijkheden aan Europese terreinbeherende instanties. In dat kader is het van groot belang dat iedereen er deze winter/voorjaar voor zorgt dat de stamboekmutaties worden aangeleverd (zie volgende stukje).

Aanleveren stamboekdata zo spoedig mogelijk!!!

Tot nog toe hebben we het stamboek bijgehouden in Excel. Om het stamboek beter te gebruiken is onlangs het stamboekprogramma 'Breeders Assistant for Horses, Professional Edition' aangeschaft. Dit geeft ons ondermeer de mogelijkheid de inteelfactor te bepalen.

De laatste versie van het stamboek is van maart 2012. Het is weer tijd om de mutaties door te geven. Het gaat daarbij om nieuw geboren veulens, nieuw verworven Exmoorpony's,

afgevoerde dieren en om nieuw samengestelde fokgroepen. De volgende gegevens dienen te worden aangeleverd: eigenaar, huidig terrein, naam, geslacht, geboortedatum, geboorteterrein, fokker, chipnummer, vader, moeder, aankoopdatum, gekeurd (naam keurmeester) en eventuele opmerkingen (b.v. wit haar, ziekten etc.). Hiervoor wordt u een Excel-bestand toegemailed met daarin de gegevens van uw dieren zoals ze nu in het stamboek staan. Graag de gegevens aanvullen vanaf 1 maart 2012. Het gecontroleerde en bijgewerkte bestand ontvangen we graag zo spoedig mogelijk! Aanleveren aan Lodewijk van Kemenade: lodewijkvankemenade@gmail.com. Ongekeurde dieren worden voorlopig onder voorbehoud van goedkeuring door een keurmeester toegelaten.

Onderzoek naar verwantschap dekhengsten

Door: Jaap Mekel

Geruime tijd geleden heeft het bestuur kenbaar gemaakt te willen investeren in verwantschap onderzoek tussen de dekhengsten. Nog steeds vinden we het belangrijk om te weten in hoeverre de dekhengsten verwant zijn om zo min mogelijk inteelt te veroorzaken. Om dat onderzoek uit te kunnen voeren hebben we DNA nodig. Dit kan gehaald worden uit haarzakjes van haren uit de staart of manen. Deze zijn met een pluk van circa 30 haren in een ruk uit te trekken, als je de haren om een vinger wikkelt. De haarzakjes zijn te herkennen als een wit bolletje aan het eind van de haar. Per dier hebben we ongeveer 30 haarzakjes nodig. Deze haren kun je in een boterhamzakje doen, samen met een briefje met daarop het chipnummer van het dier. Het zakje kun je dan dichtbinden en opsturen naar Hans Hovens.

Er zijn nog veel dekhengsten waar we dergelijk materiaal niet van hebben. Daarom nogmaals een oproep om deze haren te verzamelen en op te sturen naar Hans Hovens.

Staart- en maneneceem

Door: Ruth Thomas en Hans Hovens

Staart- en maneneceem (ook wel zomereceem genoemd) is een chronische aandoening die bij alle paardenrassen, ponyrassen en ezels voorkomt en helaas ook bij de Exmoorpony (zie de foto's hieronder). De oorzaak van staart- en maneneceem ligt in het feit, dat sommige paarden allergisch reageren op eiwitten die voorkomen in het speeksel van stekende en bijtende insecten, met name knutjes (oftewel steekmugjes van het genus *Culicoides*). Dieren met staart- en maneneceem schuren hun manen, rug en staartaanzet. In ernstige gevallen schuren ze zichzelf daarbij tot bloedens toe en worden ook gezicht, oren, buik en benen geschuurd. Paardenhouders houden dieren met staart- en maneneceem 's zomers overdag op stal (waar geen knutjes komen), of trekken ze een kleed aan (waardoor de knutjes niet kunnen bijten). Daarnaast zijn er allerlei insectenwerende sprays en zalven in de handel waarmee de dieren kunnen worden behandeld. Het blijkt dat deze gevoeligheid erfelijk overdraagbaar is. Het ontbreken van een goed ontwikkelde staart en manen geeft een dier minder mogelijkheid om zich te beschermen en wonden (van het schuren) kunnen ontsteken. Omdat wij selectiecriteria hanteren die aansluiten op een natuurlijke leefsituatie, sluiten wij alle Exmoorpony's met staart- en maneneceem uit voor de fok (door ze niet op te nemen in het stamboek). Dit is zeer belangrijk, omdat het niet uitsluiten leidt tot een snelle toename van het aantal dieren met deze afwijking. Zo heeft het niet uitsluiten van Shetlandpony's met staart- en maneneceem in het Duitse Rijnland geleid tot een toename van het aantal dieren met eczeem van 5% naar 18% in 11 jaar tijd.

Exmoormerries met ernstige vorm van staart- en maneneczeem

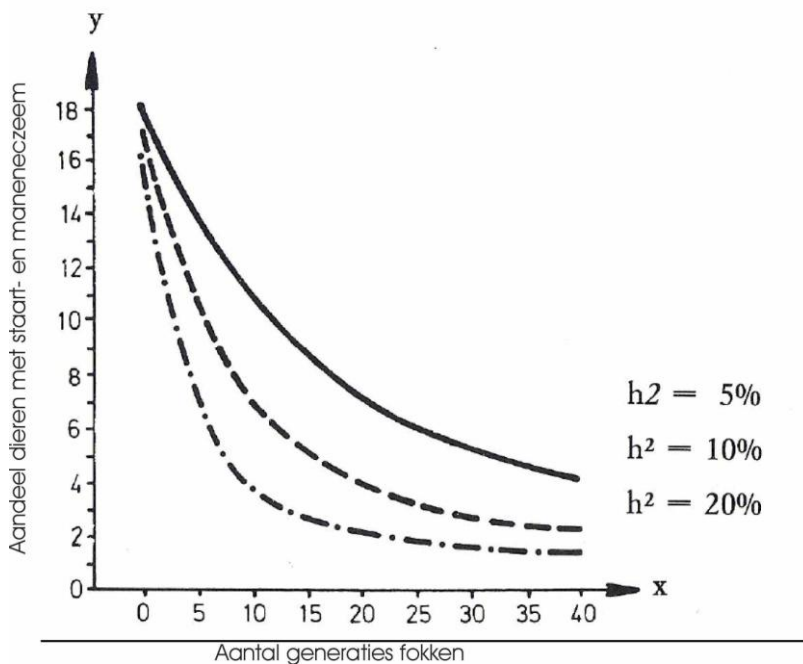

In Nederland en België komen meer dan 100 verschillende soorten knutjes voor en deze zijn actief van het voorjaar tot de herfst. In deze periode zijn de verschijnselen van staart- en maneneceem dan ook het duidelijkst zichtbaar. De larven van knutjes leven in poelen, plasjes of in water dat staat in bladoksels, boomstronken en dergelijke. Volwassen knutjes hebben een hekel aan open gebieden waarin het veel waait. In vochtige gebieden met veel bomen en struiken, komen daardoor relatief veel knutjes voor. In open gebieden en dicht bij de kust komen juist relatief weinig knutjes voor. In sommige natuurgebieden in kustprovincies komen zo weinig knutjes voor, dat de daar grazende pony's nooit staart- en maneneceem krijgen.

Uit Duits onderzoek (door Marion Unkel), blijkt dat nakomelingen van dieren met staart- en maneneceem deze afwijking vaker krijgen dan nakomelingen van gezonde dieren. Voor IJslandse pony's in het Rijnland vond Marion Unkel de volgende resultaten:

gezonde hengst X gezonde merrie = 13,5% veulens met staart- en maneneceem
 eczeemhengst X gezonde merrie = 17,5% veulens met staart- en maneneceem
 gezonde hengst X eczeemmerrie = 21,1% veulens met staart- en maneneceem
 eczeemhengst X eczeemmerrie = 37,5% veulens met staart- en maneneceem.

Waarschijnlijk gelden deze percentages ook voor Exmoorpony's. Hoe lang duurt het nu voordat we, door uitsluiting van Exmoorpony's met staart- en maneneceem, deze ziekte kunnen uitroeien? Marion Unkel schatte dat bij IJslandse pony's in het Rijnland de aanleg voor staart- en maneneceem voor 10% erfelijk is bepaald en voor 90% door omgevingsfactoren (zoals de aanwezigheid van knutjes en/of de mate waarin een veulen antistoffen tegen de speekseleiwitten al in de baarmoeder of via de moedermelk opneemt). Daarvan uitgaand zou het uitsluiten van IJslandse pony's met staart- en maneneceem voor verdere fok al na 8 generaties leiden tot een afname van 18% naar 10% van het aantal IJslandse pony's met eczeem.

Te verwachten resultaat wanneer alle dieren met staart- en maneneceem voor de fok worden uitgesloten (naar: Marion Unkel, 1987¹)

¹ Marion Unkel. 1987. Das Sommerkezem. Kiedorf-Verlag, Remscheid, Duitsland.

De figuur op de vorige bladzijde laat zien hoe het aandeel dieren met staart- en maneneceem afneemt indien er wordt uitgegaan van een erfelijke factor van 5%, 10% of 20%.

Hoe kan staart- en maneneceem worden herkend? Marion Unkel noemt een aantal 'onschuldige' afwijkingen die erop lijken. Zo kan een ernstige worminfectie leiden tot het schuren van de staart, en kan schurft leiden tot het ernstig schuren van het hele lijf. Ook kan het houden van dieren onder slechte hygiënische omstandigheden (vuile stallen) leiden een sterk op staart- en maneneceem lijkende afwijking: staart- en manenschurft.

Staart en maneneceem openbaart zich in de zomermaanden (wanneer de knutjes actief zijn), en blijkt zich altijd in de manen te openbaren. Wij (Faunaconsult) hebben een Exmoormerrie, waarvan ik in 2011 dacht dat ze staart- en maneneceem had. Ze had namelijk een kale staartaanzet, maar geen geschuurde manen (zie foto hierna).

Exmoormerrie (zonder staart- en maneneceem) in 2011, met een beschadigde staartaanzet en bijtonden, maar met gave manen

In de jaren erna bleek de kale staart totaal niet terug te komen (zie foto hieronder). Achteraf denk ik dat de staart door de haremhengst was beschadigd. Ze mocht van deze hengst in 2011 van het ene op het andere moment niet meer in de harem komen en hij beet haar op verschillende plaatsen op haar lichaam. In 2012 en 2013 (de hengst was toen niet meer in de harem) bleek ze echter volledig gezond te zijn en had ze geen geschuurde staart meer. De foto op de volgende pagina toont deze merrie in 2012.

Dezelfde merrie als hierboven in 2012: nu met gave staart en manen (en geen bijtwenden)

Horse Event 2013

Door: Serena Kocken

Op 13, 14 en 15 september was het weer zo ver; het jaarlijkse Horse Event in Deurne werd gehouden. Op dit evenement komen dagelijks bijna 10.000 paardenliefhebbers bij elkaar om verschillende demo's, clinics, lessen, rassen en andere paardendingen te bekijken. Dit jaar was voor ons wel een bijzondere editie, want ik werd gevraagd om de Exmoorpony te komen promoten. Daar wilde ik graag aan meewerken! Dus zo gezegd zo gedaan. Ik ben 3 dagen met mijn eigen Exmoor, Charlie, naar Deurne afgereisd, om de Exmoorpony te promoten. We kregen daar een stand met stal aangewezen, waar wij deze vrijdag, zaterdag en zondag door mochten gaan brengen.

We hebben geprobeerd om zoveel mogelijk informatie te verzamelen. Zo hebben we zelfs nog een grote poster en flyers toegestuurd gekregen van Dawn Westcott uit Engeland. Het was voor ons allemaal helemaal nieuw en achteraf gezien hadden we veel meer informatie mee kunnen nemen, maar dat weten we voor volgend jaar.

Het was een ontzettend leuke, leerzame en ook wel vruchtbare ervaring voor zowel mij als Charlie. Vooral bij kinderen viel hij erg in de smaak. Er zijn diverse mensen geweest die een praatje kwamen maken, informatie meenamen en interesse hadden in het ras, dus dat was erg positief.

We hebben samen de rassenparade gelopen, waar zo'n 1700 mensen toekeken, en erg enthousiast waren over de Exmoor. Hierop hebben we ontzettend veel leuke reacties ontvangen, en Charlie was ook nog eens geweldig braaf in de ring.

Van links naar rechts: Priscilla, Leanne, Serena en Charly!

Ik hoop dat we volgend jaar nog meer interesse zullen wekken, want dan gaan we natuurlijk stukken beter voorbereid daarheen! Dus hierbij wil ik ook graag een oproep doen aan iedereen met leuke ideeën, om die naar mij toe te sturen, zodat we dit mee kunnen nemen in onze voorbereiding voor volgend jaar! Mede dankzij de hulp van Priscilla en Leanne was het zeker een geslaagd en gezellig weekend, en wie weet zien we jullie volgend jaar in Deurne!

Redactionele noot: Samenwerkingsverband Exmoorpony wil de Exmoorpony en zijn wilde eigenschappen behouden, door deze met name in te zetten in natuurgebieden. Het houden van dieren in een haremgroep is daarbij het meest natuurlijke uitgangspunt. Omdat er wereldwijd te weinig Exmoorpony's zijn om genetische erosie te voorkomen, is het hard nodig dat er met Exmoorpony's wordt gefokt. Daarbij is het op voorhand helaas niet duidelijk wat er met de gefokte dieren gebeurt. Soms is er vraag naar Exmoorpony's voor andere natuurgebieden, soms echter niet. Op bestelling fokken van Exmoors is in de praktijk niet mogelijk, omdat er op zijn vroegst pas 1,5 jaar na de 'bestelling' Exmoorpony's kunnen worden afgeleverd. Hierdoor is het soms niet te voorkomen dat er Exmoorpony's over zijn, die in het ergste geval moeten worden geslacht. Samenwerkingsverband Exmoorpony ziet de verkoop van jonge Exmoorpony's voor gebruik als rijpony door particulieren als een goed alternatief voor de slacht (Exmoorpony's zijn, net als de meeste andere wilde diersoorten, als jong dier nog te temmen).

Exterieurbeoordelingsdag Exmoorpony's in Friesland

Door: Jan Jelle Jongsma (werkzaam bij It Fryske Gea in district Noard)

In het verleden is er reeds een boekje uitgegeven met hierin de exterieurbeschrijving van de Exmoorpony, zodat leden kunnen beslissen welke dieren het meest geschikt zijn voor de fok. Om leden van het samenwerkingsverband nog beter te laten beoordelen of een dier wel/niet geschikt is voor fok, ontstond het idee om een cursusdag Exterieurbeoordeling te organiseren met enkele keurmeesters van de Exmoor Pony Society. De dag zou meerdere doelen hebben:

- Leden laten leren over uiterlijke kenmerken van Exmoorpony's.
- Onderlinge kennismaking tussen trotse bezitters van Exmoorpony's uit heel Nederland.

Bestuursleden Jan Jelle Jongsma en Jaap Mekel hebben deze dag georganiseerd. De dag vond plaats in de omgeving van Leeuwarden, omdat daar verschillende kuddes Exmoorpony's aanwezig zijn. De meeste Exmoorpony's in deze omgeving grazen in natuurgebieden van It Fryske Gea en Gradiënt.

Op woensdag 4 september 2013 was het dan zover. Vanaf 9.00 uur werden alle leden verwacht die zich hadden aangemeld voor deze cursusdag. Zoals gebruikelijk komen de mensen die het verste weg wonen als eerste, dus de eerste gast op het kantoor van It Fryske Gea was Sjaak van Rossum namens Stichting Taurus uit het zuiden van het land. Daarna druppelden de overige gasten binnen en voorzitter Hans Hovens met de Engelse keurmeesters David en Ruth Thomas. Toen iedereen was voorzien van koffie of thee, werd rond half tien gestart met een korte voorstelronde en een korte introductie over de opzet van de dag.

In de ochtend werden de kuddes in de Ryptsjerksterpolder (It Fryske Gea) en de Groene Ster (Gradiënt) bezocht. De vriendelijke Engelse keurmeesters beoordeelden de aanwezige pony's daarbij op het zicht om een oordeel te kunnen vellen over de geschiktheid van individuele dieren om mee te kunnen doen aan een fokprogramma in het kader van het stamboek. Hierbij werd telkens zo veel mogelijk aan de deelnemers uitgelegd.

Daarna zijn we teruggegaan naar het kantoor van It Fryske Gea voor een eenvoudige lunch, die door It Fryske Gea ter beschikking was gesteld. Na de lunch zijn we nog naar twee andere kuddes gegaan. Eerst hebben we de hengstengroep van Gradiënt bezocht in de Hempense Wielen. Om hier te komen zijn we overgezet met een praam over het water. Een prachtige aanvulling op de mooie zonnige dag. Vervolgens zijn we doorgereden naar het gebied de Bouwepet, om daar nog een kudde van It Fryske Gea te inspecteren.

De Engelsen vroegen ons telkens aan te geven welke dieren we zelf het meest geschikt vonden voor de fok, hieruit bleek dat iedereen een persoonlijke voorkeur heeft. De een vindt donkere (zwarte) Exmoors het mooist, terwijl een ander de voorkeur geeft aan lichtere dieren. Ook bleek dat Thomas en Ruth zelf nog wel eens van mening verschilden over welke pony het mooist was qua uiterlijke verschijningsvorm. Wel bleken ze het heel snel eens te worden over welke dieren ongeschikt zijn om mee verder te fokken.

Van alle aanwezigen heb ik begrepen dat ze het een nuttige dag vonden, waarin ze veel hebben opgestoken over het uiterlijk van de Exmoorpony. Ook was het leuk om elkaar beter te leren kennen, zo komt er ook meer gevoel bij 'een naam' in het stamboek. Wellicht bevordert dit de onderlinge uitwisseling van bloedlijnen van hengsten ook richting de toekomst.

Bezichtiging van de Exmoors in de Ryptsjerksterpolder

Per boot naar de hengstengroep in de Hempense Wielen

Eén van de hengsten in de Hempense Wielen met spreuwen op zijn rug

Deelnemers aan de cursus:

Achterste rij (van links naar rechts): Hans Hovens, Joeke J. Paulusma (It Fryske Gea district Noard), Sjaak van Rossum (Stichting Taurus), Jasper Poot (Gradiënt), Richard de Ree (It Fryske Gea district Súd), Jan Jelle Jongsma (It Fryske Gea district Noard), Albert Wester (It Fryske Gea district Noard).

Voorste rij (van links naar rechts): Eva Koning, Leanne van Weert, Serena Kocken, Priscilla Pines, René Bosma (It Fryske Gea district Súd), David Thomas, Ruth Thomas

Alle deelnemers betaalden overigens een bijdrage van € 20,- om de reis van onze Engelse gasten te kunnen bekostigen. Hierover zijn tot zover geen wanklanken geweest, dus ik ga er vanuit dat iedereen dit er ook meer dan voorover heeft gehad! Ik heb zelf in ieder geval een prachtige dag gehad, veel mensen leren kennen en mijn kennis over het uiterlijk en de houding van de Exmoorpony is zeker vergroot.

Vanuit het bestuur bestaat de wens om een aantal leden van het samenwerkingsverband op de leiden tot inspecteur. Hierbij wordt met name gedacht aan de deelnemers van de exterieurdag. Wie dit wil kan contact opnemen met Hans Hovens of Jaap Mekel.

Het aanvragen van een inspectie

Op dit moment hebben we in Nederland twee inspecteurs: Hans Hovens en Jaap Mekel. Wanneer je dieren definitief in het stamboek opgenomen wil hebben, dienen ze gekeurd te zijn. Voor zo'n inspectie moeten de dieren individueel en van dichtbij bekeken worden. Dat gaat goed als ze gevangen zijn. Nu is het maken van een inspectie-afspraken vaak wat lastig omdat je zelden zeker weet wanneer je de dieren daadwerkelijk te vangt. Je weet echter wel wanneer je zoiets van plan bent. Door de inspecteurs hiervan tijdig op de hoogte te stellen kunnen zij aangeven of dat in hun planning past. Bij sommige eigenaren kan het nog makkelijker doordat de jonge dieren eerst naar een stal gebracht worden, voordat ze herplaatst worden. Vóór de inspectie dienen de dieren wel gechipt te zijn, opdat ze individueel herkenbaar zijn.

De foto

Exmoorpony en geit in de leer voor het circus (foto: Jaap Mekel)

Heeft u een leuke of mooie foto van Exmoorpony's? Zend deze dan in voor de volgende nieuwsbrief.

Exmoorpony's te koop

Hans Engels heeft 2 getemde ruinen te koop staan die door de Exmoor Pony Society zijn geïnspecteerd. Geïnteresseerden kunnen contact met hem opnemen via: engels-exmoor@web.de. Daarnaast biedt Faunaconsult twee jonge Exmoorhengsten aan, waarvan er één is getemd en de ander geschikt is om te worden ingezet als fokhengst (wegens het voeren van een unieke bloedlijn, zoon van Anchor Brandy). Geïnteresseerden kunnen reageren via info@faunaconsult.nl of bellen naar 077-4642999. Gradient heeft verschillende Exmoorpony's te koop. Geïnteresseerden kunnen contact met hem opnemen via: Gradient gradient@home.nl of bellen met Jasper Poot: 0651152953.